

Paleografia

Codi: 100374
Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500501 Història	OB	2	1

Professor/a de contacte

Nom: J. Antoni Iglesias Fonseca
Correu electrònic: toni.iglesias@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: Sí

Grup íntegre en espanyol: No

Equip docent

Jesús Alturo Perucho
J. Antoni Iglesias Fonseca

Prerequisits

És convenient un coneixement mínim de llatí. Hom recomana la lectura d'una gramàtica llatina elemental, corresponent, si més no, a un nivell de batxillerat.

Objectius

La Paleografia, tot i ser una disciplina autònoma, constitueix una eina fonamental per a tots els estudis de Filologia i d'Història, atès que dóna les bases per a la correcta interpretació de les fonts escrites de qualsevol època. Per tant, l'objectiu de l'assignatura és de capacitar als estudiants per a la lectura i interpretació de tot tipus de documents escrits, còdexs, diplomes i inscripcions en alfabet llatí, dins d'un arc cronològic que va des de l'antiguitat fins als nostres dies. Les classes tindran un caràcter eminentment pràctic. Prèviament, però, es donaran les nocions teòriques bàsiques necessàries per a la lectura tècnica i edició crítica dels textos, així com per a la comprensió de l'evolució de l'escriptura llatina. Es tindrà en compte la possibilitat d'orientar l'assignatura cap a un període cronològic determinat en funció de l'especialitat i homogeneïtat dels grups.

Competències

- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Dominar la metodologia del treball paleogràfic per a les diverses etapes històriques.
- Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.

Resultats d'aprenentatge

1. Aplicar les habilitats necessàries per valorar i divulgar el coneixement històric.
2. Comunicar-se tant oralment com per escrit en l'idioma propi o en una tercera llengua utilitzant la terminologia i les tècniques pròpies de la historiografia.
3. Identificar les idees principals i les secundàries i expressar-les amb correcció lingüística.
4. Llegir i interpretar adequadament manuscrits, inscripcions i diplomes de l'antiguitat, de l'Edat Mitjana, Moderna i Contemporània.
5. Reconèixer els diversos tipus d'escriptura llatina segons les èpoques i les regions per on es va estendre l'ús de l'alfabet llatí.
6. Resoldre problemes de manera autònoma.

Continguts

Programa de l'assignatura:

La recerca històrica - i també filològica - en qualsevol de les seves èpoques, requereix de l'investigador una capacitat de lectura i interpretació de textos manuscrits, tant si són de naturalesa literària com paraliterària, el que obliga a la consulta directa de les fonts d'informació de la Història i de la Filologia per a cada un dels seus períodes. Només així es podrà ser crític amb les interpretacions que les diverses escoles historiogràfiques fan en l'actualitat o han fet en el passat, i ser capaç alhora de formular un judici científic propi i rigorosament fonamentat.

L'assignatura de Paleografia es proposa, per tant, de capacitar per a la lectura dels textos de caràcter literari i paraliterari, tant en llatí com en qualsevol altra llengua que utilitzi el seu alfabet de qualsevol època.

Temes:

- Concepte de Paleografia i principals escoles antigues i actuals
- L'origen de l'alfabet llatí i primers testimonis
- L'escriptura llatina a l'Antiguitat clàssica. Els diversos tipus i el naixement de l'escriptura minúscula
- Les escriptures precarolines: la visigòtica; la beneventana; la merovingia i la insular en les seves principals variants
- La nova escriptura continental: la minúscula carolina
- Les escriptures gòtiques
- L'escriptura humanística

Metodologia

L'assignatura tindrà una orientació essencialment pràctica, en base a la transcripció i comentari de documentació manuscrita. S'ensenyarà a llegir cadascuna de les diverses escriptures de l'alfabet llatí utilitzades al llarg de la història i, de manera especial, les tipologies que més abunden en els arxius i biblioteques de Catalunya.

Consulta de documentació original i, si s'escau, pràctiques a arxius i biblioteques, principalment amb els que el Seminari de Paleografia, Codicologia i Diplomàtica de la UAB té signats convenis de col·laboració.

El contingut de l'assignatura serà sensible, en la mesura del possible, a aspectes relacionats amb la perspectiva de gènere (per exemple, amb l'exposició de manifestacions gràfiques femenines, el paper de la dona en la transmissió de la cultura escrita, les biblioteques, les lectores i les lectures femenines).

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Treball de transcripció	50	2	1, 2, 3

Avaluació

En tractar-se d'avaluació continuada, els estudiants hauran de dur a terme dues proves escrites al llarg del curs (35% + 35 % total de l'assignatura)

Serà imprescindible també la realització d'un treball de curs per obtenir la nota màxima, que consistirà en la transcripció de documentació manuscrita inèdita (20%).

Es valorarà també l'assistència regular a classe (10%).

En el moment de realització/lliurament de cada activitat avaluativa, el professorat informarà (Moodle, SIA) del procediment i data de revisió de les qualificacions.

En el cas que les proves o el treball escrit no es puguin fer presencialment s'adaptarà el seu format (mantenint-ne la ponderació) a les possibilitats que ofereixen les eines virtuals de la UAB. Els deures, activitats i participació a classe es realitzaran a través de fòrums, wikis i/o discussions d'exercicis a través de Moodle, Teams, BBCollaborate, etc. El professorat vetllarà perquè l'estudiant hi pugui accedir o li oferirà mitjans alternatius que estiguin al seu abast.

En cas que l'estudiant realitzi qualsevol irregularitat que pugui conduir a una variació significativa de la qualificació d'un acte d'avaluació, es qualificarà amb 0 aquest acte d'avaluació, amb independència del procés disciplinari que s'hi pugui instruir. En cas que es produeixin diverses irregularitats en els actes d'avaluació d'una mateixa assignatura, la qualificació final d'aquesta assignatura serà 0.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
1a prova escrita	35%	1,5	0,06	2, 4, 5, 6
2a prova escrita	35%	1,5	0,06	2, 4, 5, 6
Assistència	10%	47	1,88	2, 3
treball de curs	20%	50	2	1, 2, 4, 5, 6

Bibliografia

Enllaços web:

1. <http://pares.culturaydeporte.gob.es/inicio.html>
2. <http://arxiusenlinia.cultura.gencat.cat/ArxiusEnLinia/>
3. <http://theleme.enc.sorbonne.fr>

Bibliografia bàsica:

4. *The Oxford handbook of Latin Palaeography* (Oxford, 2020).

5. Millares Carlo, A.: *Tratado de Paleografía española*. 3ª ed. (Madrid, 1983).
6. Bischoff, B.: *Paléographie de l'Antiquité romaine et du moyen âge occidental* (Paris, 1985) [l'obra original és en llengua alemanya, i hi ha traduccions en llengua italiana i anglesa].
7. Mallon, J.: *Paléographie romaine* (Madrid, 1952).
8. Alturo, J.: *Història del llibre manuscrit a Catalunya* (Barcelona, 2003).

Programari

Cap